

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Aan de Directeur-Generaal Volksgezondheid
Mevrouw drs. A. Berg
Postbus 20350
2500 EJ DEN HAAG

Laan van Nieuw Oost-Indië 334
2593 CE Den Haag
Postbus 93245
2509 AE Den Haag
Telefoon 070 349 51 11
Fax 070 349 51 00
www.zonmw.nl
info@zonmw.nl

Dossiernummer
80-84200-20
Ons kenmerk
2018/28430/ZONMW

Onderwerp

Aanbieding Evaluatie TopZorg

Datum

13 december 2018

Geachte mevrouw Berg,

Het is ons een genoegen u, mede namens de begeleidingscommissie TopZorg, de *Evaluatie TopZorg – een evaluatie van 4 jaar specialistische zorg en wetenschappelijk onderzoek in het St. Antonius Ziekenhuis, het Oogziekenhuis en het ETZ (Erasmus School of Health Policy and Management (ESHPM), november 2018)* aan te kunnen bieden.

Overeenkomstig uw opdrachtbrief (d.d. 13 december 2013, uw kenmerk 181076-114966-CZ) is de belangrijkste doelstelling van TopZorg, het inzichtelijk maken van de maatschappelijke meerwaarde van het bekostigen van de combinatie van zeer specialistische zorg en wetenschappelijk onderzoek in niet-academische ziekenhuizen. Ter beantwoording van deze centrale vraag heeft er vanaf het begin van dit programma een evaluatie meegelopen, uitgevoerd door ESHPM. De drie ziekenhuizen verdienen veel waardering voor hun inspanningen en de bereikte resultaten. Verder is ESHPM er in geslaagd een gedegen en prettig leesbaar rapport op te leveren.

Resultaten in het kort

Ondanks dat het lastig is om harde uitspraken te doen over de maatschappelijke meerwaarde van TopZorg heeft het concept, het faciliteren van de combinatie van zeer specialistische zorg en wetenschappelijk onderzoek in niet-academische ziekenhuizen, zich voldoende bewezen. Binnen de ziekenhuizen heeft TopZorg als vliegwiel gefungeerd. Op alle zes dimensies van het door ESHPM ontwikkelde evaluatiekader zijn positieve effecten zichtbaar op de patiëntenzorg, de kennis over complexe aandoeningen, de innovatiecultuur en infrastructuur en de samenwerkingsverbanden met UMC's en andere instellingen. Bij de start lag de focus vooral op een vergelijking van de TopZorg ziekenhuizen met de academische ziekenhuizen wat betreft de combinatie van zeer specialistische zorg en wetenschappelijk onderzoek. Gedurende de looptijd van het programma is het accent verlegd naar het vormen van een oordeel over de toegevoegde waarde van deze combinatie in dit type niet-academische ziekenhuizen. Het is echter nog te vroeg om te bepalen of TopZorg een blijvende maatschappelijke meerwaarde heeft. Om tot besluitvorming te komen over de toepassing van dit concept op systeemniveau en de wijze waarop, zal 'the proof of concept' nader moeten worden uitgewerkt.

Inhoud Evaluatie TopZorg

De bijgevoegde evaluatie volgt op de tussenrapportage zoals door u ontvangen op 10 januari 2017 (ons kenmerk 2017/00169/ZONMW). Inmiddels zijn we bijna twee jaar verder en is de evaluatie afgerond. ESHPM beschrijft in haar rapportage de belangrijkste resultaten, conclusies en aanbevelingen en neemt daarbij de relevante ontwikkelingen in de context van TopZorg in ogenschouw. Naast een uitgebreide analyse van de maatschappelijke meerwaarde van TopZorg wordt het gebruikte evaluatiekader toegelicht. ESHPM besluit haar rapport met een aantal conclusies over TopZorg als geheel en aanbevelingen voor het vervolg. Mede op hun eigen verzoek hebben wij de participerende ziekenhuizen de gelegenheid geboden om een eigen visie op de eindrapportage en het vervolg te formuleren. Dit heeft geresulteerd in drie afzonderlijke reacties, die als bijlage bij deze brief en het evaluatierapport zijn gevoegd.

Mede naar aanleiding van de tussenrapportage is besloten dat TopZorg na 2018 een vervolg krijgt. Dit is vastgelegd in het onderhandelaarsakkoord medisch specialistische zorg 2019-2022. Als gevolg hiervan richten de aanbevelingen in de bijgevoegde evaluatie zich met name op de vraag op welke wijze de maatschappelijke meerwaarde van het vervolgprogramma kan worden gemaximaliseerd.

Achtergrond programma TopZorg

Om te kunnen beoordelen of het meerwaarde biedt om een combinatie van zeer specialistische zorg en onderzoek te faciliteren voor niet-academische ziekenhuizen, is in 2014 bij ZonMw het experiment TopZorg gestart. TopZorg heeft voor een periode van 4 jaar de combinatie van zeer specialistische zorg met wetenschappelijk onderzoek en onderwijs gesubsidieerd in drie niet-academische ziekenhuizen. De participerende ziekenhuizen zijn aangewezen door het ministerie van VWS. Dit zijn twee topklinische ziekenhuizen, het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein (domeinen hartziekten en longaandoeningen) en het Elisabeth-TweeSteden Ziekenhuis (domeinen neuro en traumazorg) en het categorale Oogziekenhuis Rotterdam (oogaandoeningen). Deze drie ziekenhuizen werken op deze domeinen al langer aan een combinatie van specialistische zorg en onderzoek. Naast vijf domeinprojecten zijn binnen deze domeinen in totaal 34 onderzoeksprojecten gehonoreerd.

Vervolg programma TopZorg

Wij ondersteunen van harte het besluit om het programma TopZorg een vervolg te geven. Ook staan wij positief tegenover het werken met een open selectieronde voor alle ziekenhuizen en categorale instellingen in Nederland die niet in aanmerking komen voor de BBAZ en die, op specifieke zorgfuncties, de topklinische functie op zeer hoog niveau uitvoeren en deze functie willen versterken. Ditzelfde geldt voor de introductie van concurrentie. Naar verwachting dragen deze besluiten in positieve zin bij aan de kwaliteit van de ingediende voorstellen, de verdere doorontwikkeling van 'the proof of concept' en de vertaalslag daarvan naar een aanpak op systeemniveau.

De conclusies en aanbevelingen van de evaluatie (zie hoofdstuk 9 van bijgevoegde evaluatie) bieden goede aanknopingspunten voor het maken van keuzes ten aanzien van het vervolg. Waar onder het bepalen van de uitgangspunten voor de inrichting van het nieuwe programma. In dit verband vragen wij speciale aandacht voor het belang:

- van het verkrijgen van een beter inzicht in welke ziekenhuisafdelingen op welke zorgfuncties een combinatie van zeer specialistische zorg, onderzoek en onderwijs leveren;

- o om bij de toekenning van subsidie voor specifieke zorgfuncties binnen specifieke ziekenhuizen, rekening te houden met de impact die dit heeft op het ziekenhuis landschap;
- o van een diepgaande analyse van de indicatoren ten behoeve van het in kaart brengen van de complexiteit van zorg;
- o van het inzichtelijk maken van de gebieden/doelgroepen/patiëntprofielen waarvoor het wenselijk is deze combinatie van zorg en onderzoek op te zetten of te versterken;
- o om meer inzicht te krijgen in de aard van de bekostigingsproblematiek (zoals het omgaan met niet-vergoede zorgactiviteiten), incl. de meerkosten van bepaalde behandelingen/patiëntengroepen;
- o om in het vervolg op TopZorg ruimte te bieden voor zowel onderzoek gericht op weinig voorkomende, hoogcomplexe zorg (type 1) als vaker voorkomende, laagcomplexe zorg (type 2), met daarbij oog voor de verschillen en de betekenis daarvan voor de bijbehorende (toegangs)criteria;
- o van het bekostigen van (innovatieve) zorgactiviteiten alleen wanneer hier wetenschappelijk onderzoek aan is gekoppeld;
- o van de aanwezigheid van een basisinfrastructuur voor het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en – in het programma – de versterking en borging hiervan;
- o om kennisoverdracht naar onderwijs en opleiding in de volle breedte te versterken.

Tot slot benadrukken wij nog het belang van het blijven monitoren van de voortgang van het huidige TopZorg programma, waarvan de laatste onderzoeksprojecten nog doorlopen tot najaar 2020. Met specifieke aandacht voor de dimensies wetenschappelijk onderzoek, kwaliteit van zorg en leven en kennisverspreiding. Voor het vervolg is het verder wenselijk om, overeenkomstig de huidige aanpak, vanaf het begin van het programma een evaluatie te laten meelopen. Ook is het nuttig om na te gaan hoe, op het gebied van onderzoek, de (regionale) samenwerking tussen UMC's, universiteiten en overige ziekenhuizen verder vorm te geven en optimaal te stimuleren.

Zoals eerder al opgemerkt is het beoogde vervolg op TopZorg allereerst van belang voor het bepalen van de blijvende maatschappelijke meerwaarde van TopZorg. Daarnaast kan een vervolgprogramma bijdragen aan een duurzame oplossing voor het structureel borgen van een combinatie van zeer specialistische zorg en onderzoek voor niet-academische ziekenhuizen. Met het oog hierop vragen bovengenoemde punten ons inziens dan ook nadrukkelijk aandacht bij de vormgeving van het nieuwe programma.

In de startbrief TopZorg 2019-2022 (d.d. 13 juli 2018, uw kenmerk 1379681-179122-CZ) heeft u ZonMw gevraagd de coördinatie van het vervolg op TopZorg uit te voeren en alvast een begin te maken met de voorbereidende werkzaamheden. Wij zijn hier inmiddels voortvarend mee aan de slag gegaan.

Wij zien dan ook uit naar uw reactie op de 'Evaluatie TopZorg' en de hierop aansluitende definitieve opdrachtbrief voor het nieuwe programma. Met daarin de definitieve uitgangspunten die u van belang vindt voor de inrichting van het nieuwe programma.

Gedurende de looptijd heeft ZonMw regelmatig aansprekende ontwikkelingen en resultaten van het TopZorg programma onder de aandacht gebracht. Voorbeelden hiervan zijn de digitale publicaties. Tot slot verwijzen wij u voor meer informatie over het programma TopZorg en de bijbehorende projecten graag naar de informatie hierover op de webpagina van TopZorg.

Met vriendelijke groet,

prof. dr. Jeroen J.G. Geurts
voorzitter

Henk J. Smid
secretaris

Bijlagen

- Evaluatie TopZorg – een evaluatie van 4 jaar specialistische zorg en wetenschappelijk onderzoek in het St. Antonius Ziekenhuis, het Oogziekenhuis en het ETZ, Erasmus School of Health Policy and Management, november 2018
- Bijlagen Evaluatie TopZorg
- Visie van het St. Antonius Ziekenhuis, het Oogziekenhuis en het ETZ op de eindrapportage en het vervolg

Kopie

Ministerie van VWS, mevrouw dr. M.K.A. Sloover